

Gdańsk, 10.02.2025 r.

prof. dr hab. Katarzyna Józefowicz
Wydział Rzeźby i Intermediów
Akademia Sztuk Pięknych w Gdańsku

Ocena rozprawy doktorskiej mgr Marzeny Wilk pt. „Megality Obiekty neonowo - szklane wykonane techniką fusingowo – slumpingową” wszczętej przez Radę Dyscypliny Sztuki Plastyczne i Konserwacja Dziel Sztuki Wydziału Sztuk Pięknych Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu.

Mgr Marzena Wilk jest absolwentką Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu, gdzie studiowała na kierunku Malarstwo w latach 2014-2019 oraz na kierunku Konserwacja i Restauracja Dziel Sztuki w latach 2016-2024. Dyplom na kierunku Malarstwo ze szkła artystycznego i witrażu zrealizowała pod opieką promotorską dr hab. Andrzeja Kałuckiego prof. UMK, a uzupełniła go część z malarstwa na szkle zrealizowana pod kierunkiem prof. dr hab. Anny Wysockiej. Drugi dyplom, z konserwacji i restauracji malarstwa ściennego przygotowała pod opieką prof. dr hab. Roberta Rogala. Po ukończeniu studiów malarskich w 2019 roku, Marzena Wilk rozpoczęła studia w Szkole Doktorskiej Nauk Humanistycznych, Teologicznych i Artystycznych Academia Artium Humaniorum Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu (Dyscyplina Sztuki Plastyczne i Konserwacja Dziel Sztuki).

Przebiegająca na przestrzeni 10 lat wielowątkowa edukacja zbudowała doskonałą bazę dla artystki nie tylko w obszarze jej własnej twórczości ale również dla dydaktyki, którą zainicjowała w roku 2021 jeszcze w ramach studiów doktorskich. Od 2024 roku Marzena Wilk jest zatrudniona na macierzystej uczelni na stanowisku asystenta w Katedrze Malarstwa na Wydziale Sztuk Pięknych.

Intensywna droga edukacyjna wskazuje również na złożoność zainteresowań oraz dużą potrzebę poznawczą Kandydatki. Potwierdza to też wielowątkowość jej działań artystycznych i rozwijane umiejętności którymi się zaczęła dzielić z innymi za sprawą rozpoczętej właśnie pracy w Katedrze Malarstwa. W ramach swoich obowiązków współprowadzi lub prowadzi zajęcia z technik witrażu, szkła artystycznego, technik ściennych.

Równolegle ze studiami Marzena Wilk rozwinęła swoją działalność artystyczną której udokumentowaniem są udziały artystki w wystawach, sympozjach i plenerach przywołane w przedłożonym portfolio rejestrującym jej działania od 2018 roku. Jej działalność wystawiennicza obejmuje prezentacje prac w Polsce i poza jej granicami, na wystawach zbiorowych, jak również 10 wystawach indywidualnych. W czytelnie opracowanej

dokumentacji znalazłam spisy i potwierdzenia udziałów w wystawach, które miały miejsce w galeriach m.in. w Wenecji, Mediolanie, Florencji, Sofii, Berlinie, ale też we Wrocławiu, Pile i Krakowie. Ich różnorodność i terytorialny zasięg upowszechnienia ilustrują też przywołane prezentacje indywidualne zrealizowane w ciągu minionych pięciu lat.

2019 - Artifix Vitri, Centrum Ekspozycyjne "Stara Kotłownia", Olsztyn

2019 - Torhaus Galerie, Getynga, Niemcy

2019 - Zaczarowany Ogród, Galeria Dworzec Zachodni klubu Od Nowa, Toruń

2020 - Claritas Solis, Galeria Refektarz, Kartuzy

2021 - Glas - Pura Lux, Galeria im. prof. A. Niekrasza, Kalisz

2022 - Malarstwo/Rzeźba/Szkło, BWA Ostrowiec Świętokrzyski

2023 - Szklane Gaje, Galeria A im. M. Faryseja, Starogard Gdański

2023 - Światłem uchwycone, w szkle utrwalone, BWA Piła (katalog

2023 - Errstarte Fantasie, Galerie Alte Feuerwache, Getynga, Niemcy

Udziały w wystawach potwierdzają dużą aktywność artystki w obszarze sztuki szkła, co nie dziwi w związku z obraną przez nią drogą twórczą. Marzena Wilk prezentowała swoje prace w przestrzeniach kameralnych, ale też na wystawach w renomowanych galeriach i na znaczących dla artystów szkła wystawach pozwalających konfrontować z innymi swoje poszukiwania. Zaprezentowane zestawienia wystaw pozwalają dostrzec, że jej działania w obszarze wystawienniczym mają charakter rozwojowy i dynamiczny. Potwierdzeniem są zintensyfikowane prezentacje jej prac na wydarzeniach o charakterze międzynarodowym w latach 2023 i 2024. Jej sztuka jest żywa, w nieustającym procesie i za sprawą działań wystawienniczych Marzeny Wilk dociera do szerokiego grona odbiorców aktywnie funkcjonując w przestrzeni społecznej.

Artystka uczestniczyła też w wielu sympozjach, plenerach czy warsztatach hutniczych rozbudowujących jej wiedzę i umiejętności z obszaru szkła, za sprawą których wzbogacała swój warsztat artystyczny. Zaświadczają o tym to opisane w części pisemnej pracy doktorskiej rozpoznania materiałowe i rozwiązania techniczne które ją wiodły ku powstającej realizacji doktorskiej. Jest zdeterminowana w swoich poszukiwaniach, wie dokąd dąży i nie jest to droga prosta co potwierdzają przywołane próby nie zawsze kończące się sukcesem. Często ograniczeniem stają się możliwości materiałowe, a czasem zaplecze techniczne. Ale odkrycia dają siłę i przynoszą satysfakcję, tak jak np. znalezienie metody na tworzenie neonowych kanałów z użyciem sznura z przedzdy ceramicznej wykorzystanych w „Megalitach”. Czy kolejne eksperymenty z wielowarstwową materią i zatapianiem w szklanych warstwach elementów z różnych rodzajów metalu, które odkryły dla Marzeny Wilk nowe metody pracy, a co za tym idzie budowanie kontrolowanych plam barwnych. Zastosowana przez nią metoda łączenia neonu ze szkłem wykonywanym techniką termoformowania (fusingu i slumpingu) w piecu elektrycznym wg dostępnych informacji nie została dotychczas podjęta przez innych twórców

i stanowi projekt nowatorski odkryty przez nią. Jest więc jak podaje Marzena Wilk autorskim rozwiązaniem łączącym szkło z neonem.

Na drodze poprzedzającej realizację pracy doktorskiej Marzena Wilk zrealizowała serię bardzo interesujących prac które mają znamiona prac malarskich. Komponentami ich są różne rodzaje szkła oraz płyty metali: stali, aluminium, miedzi i mosiądzu. Osiem obrazów zaprezentowanych w dokumentacji doktorskiej zostało wykonanych techniką fusingu. Z jej użyciem powstał zestaw obiektów wypełnionych rozświetlonymi kolorami, bardzo malarski, który stał się dla artystki nowym otwarciem, odcinającym ją od interesującej i wielokrotnie prezentowanej magisterskiej pracy dyplomowej również zrealizowanej ze szkła, wywiedzionej ze świata natury i wprowadził ją do świata kultury i kultów za sprawą wyrosłych z nich form. Poprowadził za sprawą refleksji o naturze przez pryzmat kultury do zrealizowanych w ramach rozprawy doktorskiej „Megalitów”. Stał się dla nich swoistym poligonem doświadczalnym.

Obrazy stały się wstępem do działań wielkoformatowych wykorzystanych w pracy doktorskiej, ale też początkiem podjętych w niej wątków tematycznych. Marzena Wilk zaczęła za sprawą rodzącej się myśli doktorskiej budować nową jakość artystyczną. Wywodzi ją od fascynacji megalitami, neolitycznymi budowlami, zarówno ich formą jak również znaczeniowością i obrosłą wokół nich magią. Megalityczne miejsca mocy rozpalają wyobraźnię. Uosabiają Wielką Matkę czy zainspirowane kultem lunarnym i solarnym łączą ziemię z niebem czy wręcz kosmosem. Rozpaliły też wyobraźnię Marzeny Wilk, która w powstałych z dużych tafli szkła pracach umieściła symbole związane z megalityczną Boginią: spirale, koła i linie faliste i zygzaki, nadając im tym sposobem magiczny charakter. Siła magii ujawniła się również przy powstawaniu tych prac, uruchamiana za sprawą łączenia się materiałów i ich wzajemnego oddziaływania. Efekt malarski powstały w konsekwencji tych procesów i połączeń po podświetleniu ujawnia nierzeczywiste światy. Skrzące się, przestrzenne kolorowe plamy o intensywnym zabarwieniu. Powstałe prace pozbawione promieni świetlnych są wyważone i szlachetne, ale za sprawą oświetlenia stają się żywe i bardzo atrakcyjne wizualnie. To też magia, ale też siła szkła. Jego magiczny potencjał z którym obcuje na co dzień Marzena Wilk i który prowadzi ją ku kolejnym pełnym światła realizacjom w tym będącym częścią doktoratu „Megalitom” w których wyzwala się jego pełny potencjał, ożywiany światłem, które wydobywa subtelne rysunki i dotknięcia dłoni zapisujące gest twórcy, kolory i formę. Uprzestrzennia je i stwarza trójwymiarowe obrazy.

Marzena Wilk rozpoznała metody opracowywania szklanych płyt i jak sama zapisała *„Proces tworzenia stał się nie tylko techniczną umiejętnością, ale i głębokim dialogiem z materiałem, który służył mi do pracy. Ta swoista interakcja między metalami, a szkłem, stały się dla mnie kolejnym źródłem inspiracji, motywując mnie do odkrywania nowych technologii oraz dążeń artystycznych.”* To ważne stwierdzenie artystki, wydobywające z jej działań nie tylko tak silnie zarysowany w opisie towarzyszącym pracy doktorskiej wątek technologiczny, ale też silne związki z materią, alchemiczne czy wręcz magiczne, które zbliżają ją do wątku duchowego który wskazuje w części pisemnej pracy doktorskiej, a który jest dla autorki ważnym tworzywem pracy.

Obrazy obok prób neonowych były ważnymi doświadczeniami kształtującymi powstającą pracę doktorską. Te wyprzedzające rozpoznania obrazują procesualność i rozwojowość działań Marzeny Wilk i czynią pracę źródłem inspiracji. Zwieńczeniem, bezsprzecznie ciężkiej i odkrywczej pracy jest powstała i przedłożona do oceny rozprawa doktorska, którą współtworzą dzieło wizualne i jego opis.

Rozprawa doktorska

Rozprawa doktorska przygotowana przez Marzenę Wilk pod opieką promotorską dr hab. Andrzeja Kałuckiego prof. UMK, pt. „Megality. Obiekty neonowo - szklane wykonane techniką fusingowo – slumpingową” jest w założeniu artystki dziełem łączącym w sobie dwa doskonale rozpoznane przez nią elementy, szkło i neon. Czas studiów doktorskich pozwolił artystce dopełnić własną wiedzę i umiejętności z zakresu szkła pod kątem realizacji prezentacji doktorskiej. Za sprawą przeprowadzonych z pełnym rozmachem badań Marzenie Wilk udało się zrealizować założony na wstępie pracy nad doktoratem cel badawczy czyli rozpoznać możliwości zespolenia neonu ze szkłem termoformowanym i wykorzystać konsekwencje formalne tego połączenia.

Składające się na rozprawę doktorską prace powstały w efekcie badań i z wykorzystaniem wypracowanej przez Marzenę Wilk autorskiej metody, o czym dowiadujemy się z kart części opisowej rozprawy. Artystka relacjonuje w niej drogę wiodącą do uzyskania celu, eksponując tym sposobem bardzo wyraźnie medium które ją tak fascynuje. Precyzyjnie opisuje kolejne etapy pracy ze szkłem, zarówno te z okresu poprzedzającego powstanie realizacji doktorskiej, jak również planowanie i realizację samej pracy. Za sprawą części opisowej możemy prześledzić tą drogę. Jest to wątek dominujący i budujący narrację. W opisie kolejnych etapów pracy i przeprowadzanych przez Marzenę Wilk eksperymentów wyczuwalne jest jej wielkie zaangażowanie w prowadzone badania oraz towarzyszące im emocje inicjowane kolejnymi próbami realizacyjnymi. Zauważam jak ważne dla artystki jest odkrywanie nowych rozwiązań i możliwości które doprowadzają ją do założonego celu. Potwierdzają to również przywołane i opisane w pracy, w dużym stopniu przez pryzmat techniczno-materiałowy prace ośmiu doskonałych artystów realizujących swoje prace w szkłe. Trochę mniej eksponowany w części opisowej jest wątek znaczeniowy, badania w sferze treści i ich kontekstów wiodących do powstania szklanych tafli składających się na pracę wizualną co jest po części zrozumiałe w związku z tytułem pracy.

Wyczuwam jednak pewien niedosyt i sądzę, że interesującym byłoby poszerzenie w przygotowanym tekście obszaru badań, dotyczących znaczeń i niesionych przez tytułowe obiekty megalityczne treści, odniesienie się do magii światła (tak ważnej w „Megalitach”), zapisanej w nich mocy czy wsparcie przywołanych w opisie refleksji o dotyczącym nas przekształcaniu cywilizacyjnym. Ten wątek zaprezentowała Marzena Wilk za sprawą dwóch obiektów monolitycznych doskonale kształtujących wyobraźnię odbiorcy: monolitu z Utah i monolitu z filmu Stanleya Kubricka „2001: Odyseja Kosmiczna”, przenosząc go w krąg rzeczy nieoczywistych i zaskakujących swoją formą, a których zaistnienie na pustyni i w przestrzeni filmu postawiło pytania bez odpowiedzi. Uruchomiły wyobraźnię obserwatorów i widzów uruchomiły treści symboliczne.

Część pisemna pracy jest więc przeze wszystkim opisem zmagania i wyborów dokonywanych przez artystkę na drodze prowadzącej do zrealizowanych prac. Wyraźnie wyczuwalna jest w nich pasja odkrywania i działania. Dążenie do celu pomimo pojawiających się po drodze niepowodzeń. Zaciekawienie nowymi rozwiązaniami i osobiste odkrycia. Pasja eksperymentatorki dała o sobie znać już pod koniec studiów malarskich co Marzena Wilk przywołała w swojej pracy, i została z nią na dłużej, czego dowodem są opisane jej kilkuletnie zmagania odkrywające przed młodą artystką nowe przestrzenie do rozpracowywania i eksperymentowania w obszarze sztuki szkła. Marzena Wilk konsekwentnie rozwijała też swoje zainteresowania w trakcie studiów w Szkole Doktorskiej czego dowodzą realizowane przez Marzenę Wilk praktyki: w firmie Emo-Neon w Częstochowie, w Hucie Szkła Artystycznego w Olsztynku, w Pracowni Artystycznej Archiglass we Wrocławiu, w Pracowni Konserwacji Witraży na Wydziale Ceramiki i Szkła Akademii Sztuk Pięknych im. Eugeniusza Gepperta we Wrocławiu czy Pracowni Witraży Artystycznych Andrzeja Kałuckiego w Toruniu.

Część artystyczną pracy doktorskiej przygotowanej przez Marzenę Wilk tworzą cztery szklano-neonowe obiekty, które podobnie jak formy megalityczne od których artystka wywodzi swoje prace wchodzi w bardzo silną relację ze światłem. Światło to bardzo ważny element je współtworzący. Artystka konstruując formy składające się na dzieło doktorskie stworzyła ku temu warunki łącząc szklane formy na stałe z neonami. Zbudowane ze szklanych brył, czy właściwszym byłoby określenie tafli (o grubości 4 i 2 cm) rozświetlane są neonowym światłem przeszywającym je i rozświetlającym. Choć fotografie nie są w stanie w pełni oddać charakteru rozbłysków światła wewnątrz szklanych obiektów to ten niedostatek w pełni rekompensują słowa zapisane przez Marzenę Wilk. Zrealizowane prace artystka opisuje je w następujący sposób: „rozświetlone wewnątrz szkła mieni się odcieniami pomarańczowo-czerwonymi” lub „wewnątrz szkieł mienia się ciepłymi, intensywnymi odcieniami, od głębokiej czerwieni po złociste tony w części centralnej”. Za sprawą tak przygotowanych opisów możemy dopełnić obraz reprezentowanych na fotografiach elementów składowych prac. W tym wypadku słowa mają w moim odczuciu wielki sens bo dodają światłu mocy. A przecież ono jest ważnym elementem tej szklano-światłowej opowieści zamkniętej w ramach ją unoszących. Marzena Wilk prezentując pracę opisuje ją jako dzieło rzeźbiarskie, malarskie i instalację. Powstałe na styku tych dyscyplin. I o ile w oparciu o dokumentację mogę dostrzec malarski i rzeźbiarski aspekt pracy to nie jest łatwym dostrzeżeniem w niej relacji przestrzennych zachodzących pomiędzy poszczególnymi elementami instalacji czy elementami ekspozycji. Choć Marzena Wilk połączyła w pary szklane elementy, aby wzmocnić dynamikę w nawiązaniu do zbirów czy alei menhirów, to nadal są one tylko podwójnymi zestawieniami jakby wyrwanymi ze zbioru. Instalacyjny charakter pracy objawi się dopiero kiedy możliwa będzie konfrontacja wyobrażeń z rzeczywistością i praca wpisze się w miejsce w którym zostanie zainstalowana bądź ustawiona. Kiedy obiekty zaczną się na siebie nakładać i zlewać w rozległe zdecydowane plamy barwne lub kiedy rozpoczną się nawarstwiać linie, tak ważne komponenty poszczególnych elementów zarysowane za sprawą otworów neonowych, neonów i konstrukcji. Intensywnie-czerwone i rozedrgane w swojej strukturze szklane elementy mają bowiem wyjątkową moc. Ale też wyrazistą, geometryczną formę podkreślana przez proste konstrukcje stalowe.

Ekscytujący jest moment - oczekiwania na powstanie finalnego dzieła stworzonego z czterech zbudowanych z wielkim pietyzmem prac. Monumentalnych, bo największe elementy osiągają wysokość ok. trzech metrów, o intensywniej barwie i wyrazistym rysunku które ostrym konturem trójkątów wcinają się w powietrzną otulinę.

Być może to przejaw rozpychania się człowieka w świecie i efekt „postępu cywilizacyjnego” o którym autorka pisze w podsumowaniu pracy opisowej doktoratu jeszcze raz nawiązując do inspirujących ją i determinujących formę rozprawy doktorskiej budowli megalitycznych. Które urzekły ją swoją formą i związkiem z naturą i na bazie których stworzyła doskonałe technologicznie formy, niepokojące w swoim przekazie odnoszące się do długiej historii związków człowieka z naturą. Siła elementów składowych pracy wywodzących się zwykle od trójkątnej formy (bowiem trzy z czterech obiektów oparte są na grze i połączeniach trójkątów potęgowanej konstrukcjami neonowymi i konstrukcją stalową) wskazuje na charakter tych relacji.

Podsumowanie

Mgr Marzena Wilk co stwierdziłam już wcześniej zrealizowała w rozprawie doktorskiej pt. „Megality. Obiekty neonowo - szklane wykonane techniką fusingowo – slumpingową” założone cele badawcze, dotyczące w zasadniczej części działań rozwijających jej umiejętności opracowywania szkła. Wypracowała indywidualną technikę łączącą światło neonowe będące częścią szklanych obiektów, z obrazami z wtopionej folii metalowej. Wykorzystała powstałe w efekcie złożonych procesów elementy szklane do stworzenia obiektów opartych na stalowej konstrukcji tworząc tym sposobem formy przestrzenne których składowymi są: światło, kolor i linia zdominowane formą trójkąta. Wartością która również doskonale określa charakter przygotowanej rozprawy jest proces za sprawą którego Marzena Wilk tworzyła wymarzone na wstępie szkło uzupełnione na stałe elementem świetlnym. Działanie które jest nadrzędnym elementem wypracowanym przez Marzenę Wilk w ramach doktoratu, wyzwalałające stwarzanie nowych wartości o bezsprzecznych walorach estetycznych, doskonale określa charakter zaprezentowanej do oceny pracy doktorskiej.

Część opisowa rozprawy przygotowanej przez Kandydatkę potwierdza jej ogólną wiedzę w dyscyplinie sztuki w dziedzinie artystycznej sztuki plastyczne i konserwacja dzieł sztuki oraz fascynację indywidualnym obszarem jej zainteresowań, sztuką szkła oraz jej technicznymi aspektami. Stwierdzenie to w połączeniu z efektami jej artystycznych poszukiwań pozwala również potwierdzić gotowość Marzeny Wilk do prowadzenia samodzielnej działalności artystycznej.

Część pisemna rozprawy doktorskiej jest jak już wspominałam zapisem zmagania artystki z materiałem, odkrywania i wypracowywania rozwiązań realizacyjnych dla planowanej pracy doktorskiej. Autorka bardzo czytelnie relacjonuje okres przygotowawczy i realizację obiektów składających się na powstającą pracę. Część opisowa rozprawy w znaczącej części skupia się na opisie rozwiązań technologicznych, poszukiwań realizacyjnych i fascynacjach artystycznych, również opisanych przez pryzmat technologicznych rozwiązań wykorzystywanych przez przywołanych artystów, a inspirujących mgr Marzenę Wilk w

obszarze obiektów wielkoformatowych oraz realizacji neonowych. Oba te watki zasiliły powstające prace.

Po wnikliwym zapoznaniu się z drogą artystyczną i pracą doktorską mgr Marzeny Wilk pt. „Megality. Obiekty neonowo - szklane wykonane techniką fusingowo – slumpingową” i prześledzeni drogi jej powstawiania zawartej w zapisie tej drogi oraz jej analizie, jednoznacznie stwierdzam, że stanowi ona oryginalne dzieło i potwierdza ogólną wiedzę Kandydatki w dziedzinie sztuki dyscyplinie artystycznej sztuki plastyczne i konserwacja dzieł sztuki zapisaną w art.187 ustawy prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz.U.2023r.poz.742 ze zm.).

Katarzyna Józefowicz